

ululi (ntr). Bleki : 1 Kiel strigo aŭ noktuo. 2 Kiel sovaĝa hundo aŭ lupo.

* **Um.** Sufikso sen difinita senco, uzata por derivi vortojn, kies rilato al la radikoj estas malpreciza k ne esprimebla per alia sufikso : *aer~i, amind~i, brak~i, foli~i, gust~i, kolomb~i, komun~o, lakt~o, linole~o, palpebr~i, proviz~i, sap~i, spik~i, ŝtel~i, malvarm~i, vent~i*. Krom tiu nedifinebla senco, **um** estas uzata laŭ iom pli precizaj sencoj por signifi : 1 Metaforigon aŭ specialigon de la radikverbo : *brul~i, cerb~i, fald~i, kamp~o, kort~o, lok~i, masr~i, mond~o, ombr~i, ond~i, plen~i, proksim~a, propr~o, respond~i, sent~o* (Kp PRI I, 3); 2 Vestoparton aŭ korpogarnaĵon : *buŝ~o, kol~o, man~o, naz~o; pland~o; kalkan~o*. 3 Turmenton : *dek~i, kruc~i, kvaron~i, palis~i, pend~i, rad~i, ŝlon~i*. Rim. : Por kelkaj vortoj, tiu sufikso montriĝis neutila, k iom post iom malaperas : *akv(~)i, buton(~)i, lot(~)i, okul(~)i, or(~)i*; aŭ estas anstataŭata de alia afikso : *akvigi, pritoli, okuladi, orizi*. Zorge evitinda estas troa uzado de la nedifinita sufikso **um**, ĉar ĉiuj vortoj derivitaj per ĝi devas esti lernataj kvazaŭ novaj radikoj. Oni aparte gardu sin uzi ĝin superflue por tiri verbon el substantivo, kiam la senco estas sufiĉe klara sen almeto de iu ajn sufikso. Ekz : *marteli, kroni, herezi*.

umbelo ☞. Infloresko, ĉe kiu la floroj troviĝas sur pedunkloj, elkreskantaj el la sama punkto ĉiudirekten, simile al vergo de ombrello.

umbelacoj ☞. Fam. de plantoj, kies floroj kreskas sur umbeloj.

* **Umbiliko.** 1 Ronda kaveto meze de ventro de mamuloj, produktita de cikatro de la ~a ŝnuro. 2 ☞ Hilumo. ~a ŝnuro. Membrana tubo, kuniganta feton kun placentoj.

* **Unco.** Malgranda mezurunuo de pezo.

* **Ungo.** Korneca elkreskaĵo ĉe la ekstremo de homaj aŭ bestaj fingroj : *tranĉi al si la ~ojn; la kato ~ogratiss, ~ovundis min.* ~ego. Grandaj akraj ungoj de rabobestoj : ~egoj de leono, aglo; (f) tiri, liberigi iun el la ~egoj (arbitra superpotenco) de la premantoj, ekspluatantoj.

ungvento ☞. Medikamenta ŝmirajo, etendita sur tuko k kiun oni metas sur vundon.

unlo. Unuigo.

* **Uniformo.** Kostumo, kies formo aŭ koloro estas samaj por ĉiuj anoj el la sama grupo.

Unika. 1 Sola en sia speco; ununura : ~a filo, vojo. 2 Senkompara, sensimila : *grandioza ~a spektaklo, pejzaĝo; tio estigis ~an ĉapitron en la historio de la koloniigado.*

Unisono. Akordo formita de du voĉoj aŭ instrumentoj aŭdigantaj samtempe saman noton : (f) *al la fremdaj vortoj ~e devas soni ankaŭ ĉiuj aliaj vortoj de la vortaro Z.*

* **Universo.** La tuto de ĉio, kio ekzistas; mondo. ~a. Rilata al ~o : *la ~a ĥemio, fiziko* (studentaj la fenomenoj je la skalo de l' ~o, k ne de la tero).

* **Universala.** Koncernanta la tutaĵon de la objektoj : ~a (tutera) diluvo; ~a (de ĉiuj ŝtatanoj) voĉdonado; ~a (pri ĉiuj popoloj) historio; ~a (taŭga por ĉio) genio; ~a lingvo Z, rimedo, kuracilo, ŝraŭbilo. Kp ĜENERALA, UNIVERSA.

* **Universitato.** Centro de supera instruado, dividita laŭ fakoj (fakultatoj), kies ĉiu disdonas titolojn (abiturienteco, licencio, doktoreco).

* **Unu.** 1 Numeralo esprimanta la elementan nombron : ~ k ~ estas du; ~ hako kverkon ne faligas Z; dolĉa sed ne daŭraodoro, ĝuo de momento ~ Z; du homoj povas pli multe fari ol ~ Z; ~ soldato militon ne faras Z; la komitaton elektis nur ia ~ malgranda landeto Z. 2 Senflekcia adjektivo, signifanta, ke la koncernata objekto estas sola en sia speco (= unika) : *celon ni ĉiuj havas ~ k klaran Z; ~ leĝo k ~ rajto estu por vi k por la fremdulo Z; danke la ~ gramatikon k la ~ formon de la plej granda parto de la vortoj, la lingvo havas ~ formon ĉe ĉiuj uzantaj ĝin Z; nur en la ~ domo, kiu staris kontraŭ la loĝejo de la scienculo, estis tre silente Z; objektoj kiuj ne estas esence ligitaj inter si k ne prezentas kune ian ~ ideon Z; koncerne la du kolonojn, la ~ maron k la bazaĵojn Z; ~cela klopodo. 3 Nedefina pronomo (= iu Z) : la pli juna estis ~ el la plej belaj knabinoj Z;*